

Äidin väkevä suru

Katriina Huttunen: Surun istukka. Helsinki: S&S, 2019.

teksti: Helena Hietaniemi

Katriina Huttunen kirjoittaa kirjassaan *Surun istukka* surustaan aikuisen tyttären itsemurhan jälkeen. Istukka on 26 vuotta sitten yhdistänyt äidin ja elävän sikiön, kasvava sikiö on istukasta ammentanut elinvoimansa, ravinteet ja hapen. *Surun istukka* -kirjassa äiti ammentaa kuolleesta lapsestaan suruunsa voimaa. Niin väkevää on suru, että voimaa tarvitaan paljon.

Tytär on tehnyt itsemurhan 26-vuotiaana uni- ja psyykenlääkkeillä haettuaan apteekista kolmen kuukauden annokset kerralla. Tytär on ollut masentunut. Itsemurha tulee kuitenkin järkyttävänä yllätyksenä äidille, tyttären ystäville ja veljelle, joka löytää siskonsa kolmen päivän kuluttua tämän kuolemasta.

Äiti, Katriina Huttunen, joutuu surun, syyllisyyden ja häpeän valtaan ja sitä taakkaa hän tulee kantamaan ilman helpotusta, sillä, kuten hän perustelee, hän on äiti ja äidin olisi pitänyt kyetä estämään lapsensa itsemurha.

Äiti syyttää tyttären itsemurhasta paitsi itseään, niin apteekkia, joka on myynyt tappavan määrän lääkkeitä kerralla, hän syyttää tyttären terapeutteja, joista tässä asiassa ei siis ollut apua, Valviraa ja Fimeaa ja varsinkin tyttärensä peruskouluaikaista koulukiusaajaa, jonka yhteystiedot hän etsii. Mutta mikään ei häntä lohduta.

Tyttären tuhkauurna sijoitetaan Hietaniemen hautausmaan kappelin uurnaholviin. Siellä äiti käy "hänen luonaan" ja rituaalinomaisesti sytyttää hänelle kynttilän joka päivä. Hän kokee, että hautausmaa ottaa hänet mykkään syliinsä eikä vaadi häneltä mitään. On hiljaista eikä hänen tarvitse kohdata ketään.

Äiti kantaa surua, johon ei ole lohtua, ei ole jälleen näkemisen toivoa. Hän ei halua nähdä surun ulkopuolelle. Hän vihaa itseään; hän on mielestään ansainnut menetyksensä ja surunsa.

Kaiken aikaa Katriina Huttunen kuitenkin tekee työtään, suomentaa kirjoja. Hän ei ole toimintakyvytön, mikä lohduttaa lukijaa.

Äiti pohtii, että jokaisen itsemurhan takana on psyykkinen kiputila. Sen ajatteleminen on hänelle musertava asia. Äidin suuri kysymys kaikesta huolimatta on, miksi?

Kirjan edetessä ja ajan kuluessa äiti puolustaa lapsensa oikeutta päättää oman elämänsä lopettamisesta: "En tuomitse häntä enkä anna muidenkaan tuomita."

Raivoisa suru muuttuu paikoin hyväksynnäksi pakon edessä.

Äiti Katriina Huttunen pettyy kaikkiin, joille hän kertoo tyttärensä kuolemasta. Hän ei koe saavansa lohdutusta. Kukaan ei voi auttaa häntä. Ihmiset vain kiiruhtavat kertomaan omista murheistaan. Suru, syyllisyys ja häpeä ovat yksin hänen, hän kokee.

Hän mainitsee omat itsemurhayrityksensä nuorena. Niistä vaiettiin hänen läheistensä kanssa, eikä kirjailija niitä sen enempää avaa.

Herättikö kirja minussa myötätuntoa ja jos niin ketä kohtaan? Kyllä, sekä itsemurhan tehnyttä tytärtä että äitiä kohtaan. Teksti uppoaa syvälle tunteisiin. Huttunen sanoo kuitenkin selvääkin selvemmin, että hän antaa pitkät myötätunnolleni. Hän ei saisi siitä mitään. En voisi häntä auttaa. Hän on vihassaan luja ja sitkeä. Ulkoiseen maailmaan hän on pettynyt ja minimoinut vuorovaikutuksen sen kanssa.

Minulla ei olisi hänelle mitään muuta sanottavaa kuin kiittää kirjasta. Se on vahva ja rehellinen kuvaus yhden ihmisen surusta, joka on erilainen kuin kenenkään toisen suru ja silti siinä sekoittuvat samat ainekset kuin kenen tahansa muun tuntevan ihmisen surussa, kun rakkain ihminen on halunnut pois, hylännyt.

Kirja herätti omat surumuistoni, jotka jokaisen läheiseni kuoltua ovat olleet erilaiset. Onhan suhteeni heihin jokaiseen heidän eläessään ollut erilainen. Kirja laittoi muistamaan ja rikkoi omien surumuistojen tabuja. Se rohkaisi tunnustamaan, että kuolema voi olla myös suunnaton helpotus: miten paljon vihaa se voi vapauttaa ja minne kaikkialle viha ulottuuukaan. Se ei kohdistu vainajaan vaan mahdollisesti siihen elämään, joka vainajan eläessä on ollut vaikeaa, ahdistavaa, siihen, ettei toisen elämään ole voinut vaikuttaa, ei ole voinut auttaa ja siihen, että auttamisyritykset ovat olleet väärät.

Tunteena ymmärsin ja tunnustin vihan, jota Katriina Huttunen tunsi epäoikeudenmukaista elämää, byrokratiaa ja kokemaansa ymmärtämättömyyttä kohtaan. Vaikka oma läheiseni, jota kirjaa lukiessani paljon ajattelin, ei tehnytkaan itsemurhaa, hänen elämänsä vaikutti ulkopuolisen silmin itsetuhoiselta. Häinkin janosi vain pääsyä selville vesille itsensä ja elämänsä kanssa.

Lukiessani myös nauroin, niin railakkaasti Huttunen paikoin suomii itseään ja antaa myös kanssaihmisille suorat sanat. Vivahteikasta on hänen suru-vihansa. Hän liioittelee ja karnevalisoi, joten tämäkin sanoma menee perille: jos haluat olla myötätuntoinen, ole myötätuntoinen. Uskoisin, että kirjoittaminen on suonut hänelle helpotusta sana sanalta, rivi riviltä.